

Medlem, at der udrettes Mere derved. Hvad nu Spørgsmaalet om Undervisning daglig eller hver anden Dag angaar, som det ærede Medlem for Veile Amts 2den Valgkreds (Berg) ogsaa berørte, da tror jeg, at det ikke vil være muligt at optage nogen Bestemmelse i Løsen, der kunde passe endog blot nogenlunde paa alle Kommuners Forhold. Der er i Kommunernes lokale Forhold og i Forældrenes Livsforhold saa mange forskellige Fordringer, som man ikke kan afvise som uberegtigede, der gjøre sig gjældende, at det er nødvendigt at forbeholde en stor Frihed med Hensyn til Ordningen i denne Henseende. Dersom man havde en blot nogenlunde let overskuelig Overtigt over de forskellige Ordninger, man har i Kommunerne nu, vilde man sikkert anerkjende, at det er nødvendigt at forbeholde en stor Frihed i den Henseende. Thi man skal neppe kunne udtænke nogen Maade, hvorpaa dette Forhold overhovedet kunde ordnes, uden at der er Exempel paa, at man efter Kommunens Forlangende og med Skoledirektionens Billigelse har faaet ordnet Alt paa den Maade. Man var ved Behandlingen i det andet Thing temmelig tilbøjelig til at fastskrive bestemte Regler, og, som jeg overfor det ærede Medlem gjorde opmærksom paa, ere disse Bestemmelser Optagelse i Lovforslaget flet i det andet Thing. Jeg gjorde derimod gjældende Nødvendigheden af at beholde den Frihed, jeg nu her har hævdet, og det er i Henshold til disse mine Indsigelser, at der blev optaget i Lovforslaget den Bemyndigelse, der nu indeholdes deri for Ministeriet til at lempe Skoleplanerne efter Forholdene. I det Væsentlige tror jeg ogsaa, man maa sige, at det, der kunde være Trængsel til, indeholdes i Lovforslaget, og de Regler, der ere givne der, ere ikke mere bindende, end at man kan afvige fra dem.

Det ærede Medlem for Veile Amts 2den Valgkreds rettede et Spørgsmaal til mig angaaende min Mening om Folkehøjskolen, den store Folkehøjskole, og Spørgsmaalet gik da ud paa, hvilken Opgave Folkehøjskolen skal have, og hvorledes den skal løses. Jeg tror da, at Svaret derpaa maa være givet i de Bemærkninger, jeg tillod mig at fremsætte ved dette Mødes Begyndelse. Opgaven for Folkehøjskolen skal jo være at føre saadanne unge Mennesker, der ikke have studeret, et Skridt videre, inden de gaa over til deres Livsstilling, ved at indbyde dem til at tage Ophold ved Folkehøjskolen i kortere eller længere Tid efter deres Lykt og efter deres Evne, for at de der ved folkelige Foredrag af dygtige, oplyste Mænd kunne faae Smag for, Sands for, hvad Videnskaben og Kunsten paa dens forskellige Omraader have at byde, og for at de, vakte og begejstrede for, hvad de havde lært, kunne vende tilbage til deres Gjerning rede til i den Kreds, hvor de senere komme til at virke, at udbrede den samme Sands for Videnskab og Kunst, som de selv, ved det

Indblik de have faaet deri, have erhvervet sig. Det tænker jeg mig som Opgaven. Jeg har ogsaa allerede antydet dette, at de ikke her skal gaa i Skole længere. Skolen maa være endt for dem, og det var ønskeligt, at Skolen kunde være endt allerede ved de nærværende Højskoler. Den Mangel paa Forberedelse, med hvilken mange Elever, som have stor Lykt til at lære, møde ved disse Højskoler, gjør det til en tung Pligt for disse i mange Tilfælde simpelthen at maatte fortsætte Skolegjerningen, hvilket afdrager dem fra at virke med den større Frihed, som egentlig skal være Højskolens Opgave. Det maa vi forudsætte ikke bliver Tilfældet med Skolen her; her maa vi forudsætte, at Alle møde med saa megen Forberedelse, at de ere modne til at høre Foredrag. Altsaa ingen Skoleundervisning, men derimod en fri Tillegnelse af, hvad der foredrages. Vil man maasse nu begjære en nærmere Forklaring af mig ved at spørge — og det er et betegnende Spørgsmaal, om der skal endes med en Examen eller ei, da siger jeg: Ja, retter man Spørgsmaalet til mig saaledes, da vil Svaret paa dette Spørgsmaal være ret vel egnet til at oplyse Undervisningens Karakter. Min Mening er nemlig den, at der ikke skal være nogen Examen. Hvor der er Spørgsmaal om, at Tillegnelsen af en vis Kundskabsmasse skal give visse Rettigheder, der maa man have en Examen, som kan give Vidnesbyrd om, at denne Kundskabsmasse er til-egnet; men det er der her ikke Spørgsmaal om. Her forudsætte vi, at de, der møde, møde af fri Drift til at lære, at de ere berevillige til at modtage, hvad der meddeles dem, og at de derefter ville vende hjem belærte, ikke for at vinde nye Rettigheder, større Rettigheder, end den altid har, der i Kundskab staar forud for Andre, men ikke for at erhverve nogen Ret ellers ved, hvad de have lært. Altsaa efter min Mening ingen Examen, og jeg lægger Vægt derpaa, fordi dette Spørgsmaal om Examen eller Ikke-Examen er af væsentlig Betydning for Studierne hele Karakter. Hvis man nemlig skal ende med en Examen, nødes man til at appæle et vist Kursus paa en bestemt Maade, saa at man Trin for Trin gaar fremad mod Erhvervelsen af det Kundskabsmaal, som Examen skal afgive Vidnesbyrd om. Derved vil man tillige med Nødvendighed komme til at begynde med en Examen, og saa er man — det tror jeg maa være klart —, aldeles borte fra det Grundlag, hvorpaa man egentlig har stillet sig. Jeg haaber, at denne Udtalelse, hvormed jeg har suppleret, hvad jeg tidligere sagde, vil gjøre min Opfattelse klarere for ærede Medlemmer, end den hidtil har været.

Hvad nu Spørgsmaalet om Friskolen og dens Forhold til Statskolen angaar, forekommer det mig, at man her gjør sig skyldig i en Misforstaaelse, som kunde have været ændret, dersom man affattede Lovforslagets §§ 1 og 2 noget